

Na počitnice!

Tiste dni, ko se je bližal konec šolskega leta, so prišli župnik k Novakovim in so rekli očetu: „No, kaj bo pa z vašim Janezkom? V šolo ga dajte, da se priuči nemščine, potem pa v gimnazijo z njim! Nadarjena glavica je!“

„Ne vem, če je kaj. I, kam pa naj ga dam?“ je vprašal gospodar Novak skrbno.

„I, v Novo mesto; najprej v ljudsko šolo, potem pa v gimnazijo. — Ali ste ga vprašali, če bi želel iti?“ so rekli spet župnik.

„Ga nisem še. Janezek, Janezek,“ je poklical Novak.

Janezek, dečko kakih devetih let, je urno prišel v vežo, nekako plaho potegnil klobuk z glave, ko je uzrl gospoda župnika in pogledal očeta, kaj bi radi.

„Janezek, gospod pravijo, da bi te dal v Novo mesto v šolo; ali bi želel iti?“ so vprašali oče.

„Bi; zakaj ne,“ je odgovoril sinko in postrani pogledal gospoda. Že sam je dostikrat mislil, kako lepo bi bilo, če bi šel v šole in bi več vedel kot drugi in bi potem druge poučeval in jim dajal svet; in enkrat, če bi kaj postal, bi bil veselje in opora svojih staršev; vzel bi jih k sebi, in lep večer življenja bi imela oče in mati. Že sam je večkrat mislil, pa bal se je povedati; sedaj pa je vse tako lepo prišlo. —

Gospod župnik so obljubili, da bodo preskrbeli hrano zastonj, dali so Janezku par naukov, kako naj se vede v mestu, stisnili še očetu roko in odšli.

Kdo je bil ta dan srečnejši kakor naš Janezek? Urno je stekel na njive k materi, povedal veselo novico. Malo neverjetno so gledali mati; ko pa jim je povedal vse povrsti, so ga objeli, in solza materine ljubezni jim je kanila na lice.

Morda je bila to solza veselja, da bo njih sin jedel kruh, ki bo laže zaslužen kot je njihov; morda je bila to solza upanja, da bo njih sin stal nekdej,

pred oltarjem Gospodovim kot svečenik, kar so mati tolikrat in tolikrat natihem želeli; morda pa je bila to solza skrbi in strahu, da se ne bi izgubil njih sin v tujini, da ga ne bi morda zvalila zmota na mračna pota, ki jih je toliko v tujini. — —

Urno je minilo šolsko leto, urno se je pomikal teden za tednom brezskrbnih počitnic. Ali za Janezka niso bile počitnice brezskrbne. Ne! Še nikoli ni imel toliko skrbi v svoji mladi glavici. „Kako bo tam v tujem mestu? Kako bo v šoli? Kako na stanovanju?“ Vse to ga je skrbelo, dasi je bilo že vse preskrbljeno. Gospod župnik in oče sta šla kmalu v Novo mesto, dobila sta stanovanje na lepem kraju med zelenimi vrti, hrano so preskrbeli gospod župnik pri nekem svojem prijatelju zastonj, in tudi glede šole je bilo vse urejeno. Zapisala sta ga v četrti razred ljudske šole.

V vseh teh skrbeh so minule počitnice hitro kakor še nobene, in že je bil tu zadnji teden, in že je bil tu dan, ko se je bilo treba ločiti od rojstne hišice.

Lepo jasno jutro se je razpelo nad Tisovcem, rojstno vasico Janezkovo; ali v Janezkovem srcu ni bilo tako jasno. Sredi sobe je stal lep, nov, rumenopobarvan kovčeg. Mati so še enkrat odprli pokrov in vse preložili, da bi videli, če so morda še kaj pozabili. Težko jim je bilo pri srcu, ko so prekladali lepo oprano perilo, in skrivna solza jim je včasi kanila na lice. Na vrh so nasuli še debelih, žarnordečih jabolk, zaklenili kovčeg in dali ključek Janezku, ki je sedel pri mizi in si brisal solze.

Pred hišo je kopala kobila pred kolesljem in nestrpno čakala, da pride gospodar in požene.

„No, bomo šli!“ so rekli oče in nesli kovčeg na voz. Mati so še prekrižali sinka z blagoslovljeno vodo, mu dali še par naukov in ga poljubili. Jokal je Janezek, in tudi materi so prišle solze v oči. In kako bi jim ne! Saj se poslavlja sinko tja daleč k neznanim ljudem v tuje mesto, in kdove, kako se mu bo godilo.

„Ala, zdaj pa kar brž na voz,“ so veleli oče in naredili z bičem križ pred vozom. Janezek je še enkrat poljubil mater in sedel na voz, oče pa poleg njega.

Zamahnilo so oče z bičem po zraku, in že je stekla kobila izpred veže po gladki, beli cesti. Mati so šli na vogal in gledali za vozom. Tudi Janezek je gledal nazaj. Zamahnila sta še z rokami v slovo, nato pa je izginil voz za ovinkom. — — —

Nekako tesno je bilo Janezku pri srcu, ko je tako hitro ostala za njim domača vasica, ko se je tako hitro vozil mimo njiv in travnikov, kjer je tolikokrat hodil z materjo. Kakor bi ga vabile bele cerkvice s hribov, se mu je zdelo, kakor bi ga pozdravljale in klicale, naj ostane v tej lepi dolini. A voz se ni ustavil, enakomerno je tolkla podkev ob tlak, enakomerno so drdrala kolesa po cesti. Menjavale so se vas za vasjo, ki jih Janezek še nikdar ni videl, polja, zalake, travniki in lepi dolenjski grički z belimi cerkvicami. Oče so razlagali sinku, kako se pravi tej in oni vasi, temu in onemu hribu, povedali to ali ono prigodbico, ki so jo doživeli v tem ali onem kraju. — Novak je namreč kdaj mnogo vozaril tod in je bil povsod znan. — A Janezek se ni razvedril, ampak se je držal žalostno in je samo prikimal ali odkimal, če so ga oče kaj vprašali.

Še pred poldnem — dasi sta enkrat ustavila — sta zagledala Novo mesto. Visoko izmed hiš se je dvigal na gričku stolp kapiteljske cerkve kakor velik prst, ki kaže v nebo. Pripeljala sta se do široke Krke in zavila čez dolgi most v mesto. Janezek še ni videl nikdar niti tretjine tako široke vode in že je mislil vprašati očeta, če je to mogoče morje ali vsaj kako jezero.

Z vozom sta zavila v gostilno koncem mesta, izpregla kobilo in zanesla kovčeg na stanovanje. Nato sta šla malo ogledat po mestu in okolici. Janezek se je čudil visokim hišam, pred občinsko hišo, ki ima stolpič, je vprašal, jeli to morda cerkev. Na svoje veliko začudenje je zvedel, da ni, in da je v drugih mestih mnogo hiš s stolpiči. Šla sta tudi na Kapitelj in odtu ogledala okolico.

Res, krasna si, dolenjska stolica! Okroginokrog te objema široka Krka, kakor zelen pas. Na jug se razprostirajo rodovitna polja in vrtovi z belimi vasicami in cerkvicami. Odzad pa stojijo visoki Gorjanci in te ločijo od Bele krajine. Proti severu pa so posejani vinski griči z belimi zidanicami, sredi med njimi Trška gora z belo cerkvico. Res, krasna si, dolenjska stolica, raj lepe Dolenjske!

Ko so oče razkazali Janezku vse to, sta se spet vrnila na stanovanje. Priporočili so ga gospodinji, naj skrbi zanj kakor druga mati, nato pa so se poslovili od sinka. „Nič ne hodi z mano, da se ne bi potem izgubil, čeprav ni veliko mesto — zate je veliko. Priden bodi, moli rad, pa gospodinja ubogaj,“ so rekli, dali gospodinji še nekaj denarja, češ: „za take može ni dobro, če imajo sami denar“, podali še Janezku roko in šli . . .

Sedaj je bilo Janezku šele hudo, ko je ostal sam. Tako kislo se je držal v kotu lepo pobarvane sobice, da bi se sam sebe ustrašil, če bi se bil pogledal v ogledalu.

Šel je na vrt. Za malo časa se je res raztresel in ogledoval rože, ki jih še ni videl nikdar. Lepe rdeče korčke, tam zopet bele, modre, rumene. Najbolj pa mu je ugajala trta, ki se je prepregala ob zidu, polna lepega črnega grozdja. A spomnil se je zopet, da ni doma, in nekaj mu je stisnilo srce kakor z mrzlo roko. Sedel je v uto, vso obrastlo z divjo trto, naslonil glavo na kamenito mizo, in debele solze so mu začele polzeti po licih in padati na mrzlo mizo . . .

Težko se je Janezek privadil tujemu mestu. Tožilo se mu je po domači hišici, po tisti beli vasici ob vznožju zelene gore, po tratih, njivah in poljih. V šoli je prišel med čisto nove tovariše, ki se jim ni mogel privaditi; tudi mu ni šlo od začetka nič kaj gladko v šoli, in spoznal je, da je nemščina presneto težek jezik. Marsikatera solza mu je pritekla, preden se je privadil. Pa pogum in dobra volja vse premaga. Nekaj poguma mu je dala gospodinja, dobra postarna

ženica, nekaj so mu dali sostanovalci, večji študentje, veseli fantje, dva Belokranjca in en Ribničan. Z vso pridnostjo se je tudi sam poprijel učenja, in šlo mu je vedno bolje. In počasi se je privadil na tuje mesto, dasi so mu vedno uhajali spomini tja v belo vasico ob vznožju zelenega gozda

In tako se je počasi pomikal čas naprej.

Rdeči korčki, bele rože in modre astre so ovenele na vrtu, listje trt je orumenelo, polagoma umiralo in palo na tla, vsa narava je hiralala počasi, polagoma in se oblekla v žalno obleko jeseni. Prišel je žalostni praznik vernih duš, prišel je advent, in Janezek je začel šteti dneve do Božiča.

In res, počasi so tekli dnevi naprej, a pretekli so le. Že je prišel zadnji večer. Janezek je kupil lepih pastirčkov za jaslice in zlatih niti za okraske. Hej, tako radosten ni šel Janezek še nikdar spat kakor danes. A spat ni mogel. Lepe sanje so hodile okrog njegove postelje: Kako je doma, kako dela jaslice, kako so ga mati veseli, kako gredo k polnočnici. Vse to se je vrstilo v lepih podobah drugo za drugim. Premetaval se je, včasih je napolglasno vzdihnil. Zjutraj se je zbudil že ob petih in ni mogel več zaspati. Vstal je in nestrpno čakal, da pride polosma ura, ko gre to leto zadnjič v šolo. V šoli ni hotela ura naprej in ni hotela. Kakor večnost se je vlekla ura za uro. Nazadnje vendar pozvoni, ura udari poldne, odmolili so — še nikdar niso tako raztreseno molili, pa kdo bi jim zameril danes — pograbili so vsak svoje knjige in šli so veselo — kot še nikdar iz šole.

Pred šolo so že Janezka čakali oče, da se peljeta skupaj domov. To je bil Janezek vesel! To je bilo vprašanj, kako je doma, ali so mati zdravi, vse, vse!

Popoldne so kupili oče Janezku lepo suknjico. Ej, to se je Janezek ogledoval! Urno sta šla na stanovanje, nato še v gostilno, kjer so oče pustili voz; nato pa sta brž napregla, in že je stekla urna kobila z dvorišča.

Tako veselo se Janezek ni še nikdar vozil. Vse je bilo pokrito z belim snegom, ki je blestel v

medlih solnčnih žarkih, in stotere barve so se zlivale kakor v morje najrazličnejših bôj. Vse je bilo mirno-svečano in nekako praznično; slišalo se je samo cingljanje kraguljčkov na vratu kobile. In tudi v Janezkovem srcu je bilo vse praznično; samo zdajpazdaj je prevladalo radostno čuvstvo, da bi bil veselo zavrisnil. Nato se je pa spet potopil v sladke, svečane misli. Kako morda mati sedé pri oknu in gledajo, kdaj se pripeljejo sani. Morda so odmaknili lonček z rožmarinom, da bi bolje videli. Vlečejo morda na uho, da zaslišijo cingljanje kraguljčkov. In res, ko bodo zaslišali, bodo morda šli na vrata, da prej vidijo sinka, ki ga niso videli že toliko časa. — Narejal je Janezek tudi načrt, kako bo napravil jaslice. Ej, v kotu, to bodo lepe, najlepše v vasi; tovariši jih bodo prišli gledat in se bodo čudili.

Zdrznil se je spet in vprašal očeta, če bosta kmalu doma. Nič mu ni tekla dovolj hitro kobila danes; on bi bil že rad v rojstni vasi pri dragi mamici.

Polagoma je prihajal mrak, prižgala se je večernica, za njo druge zvezde, priplaval je ščip izza gore, hlad se je počasi zamenjal z mrazom. A Janezka ni zeblo, saj ga je grela topla suknjica, saj so ga še bolj grela gorka čuvstva, ki so mu polnila srečno srce.

Nastala je tema; v daljavi se je zasvetila drobna vasica, nad njo se je vilo par vijug dima v tankih belih kolobarčkih . . .

„Tisovec; ga vidiš?“ so rekli oče, in Janezek bi bil rad zavriskal.

Kobila je potekla hitreje, glasneje so zacingljali kraguljčki, in še večje je bilo hrepenenje v Janezkovem srcu.

Črezdalje bliže je prihajala drobna vasica, črezdalje hitreje je tekla kobila, saj je vedela, da pelja srečne ljudi domov . . .

Bogumil Gorenjko.

Spomini radostnih gorkih dni.